

**Meditationes botanico-medicae de planta quadam Marchiae propria
Pimpinella nigra, quibus demonstratur, illam in multis morbis insignem
possidere virtutem et efficiam / [Johann Andreas Harnisch].**

Contributors

Harnisch, Johann Andreas, -approximately 1770.

Publication/Creation

Lipsiae : 'Sumt. haered. Lankisianorum', 1758.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/fp8px6h7>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

L XVI

27650/P

MEDITATIONES BOTANICO-
 MEDICAE
 DE
 PLANTA QVADAM MARCHIAE PROPRIA
PIMPINELLA NIGRA,
 QVIBVS DEMONSTRATVR,
 ILLAM IN MVLTIS MORBIS INSIGNEM POSSI-
 DERE VIRTVTEM EFFICACIAM, PERTRACTATAE
 ET EDITAE
 A
 L. IOHANNE ANDREA HARNISCH
 MED. PRACT. GERAN.

L I P S I A E
 Sumtibus HAEREDVM LANKISIANORVM
 C I C I O C C L V I I I .

*Wittenberg
 u. Biblioth. Habrun*

MEDITATIONES BOTANICO
MEDICAE

DE

PLANTA QUADAM MARCHIAE PROPRIA

PIMPINELLA NIGRA

CAUSIS DEMONSTRATAE

ILLAM IN MULTIS MORBIS INSIDUUM POSSI

DEEQUINTATEM EFFICIAM PERTRACTARE

ET BOTANICIS

A

J. IOHANNIS ANDREAE HARNISCH

M.D. PRAGAE GERMANIAE

LIPSIAE

HARNISCHII

MDCCCXXXIII

PRAEFATIO.

Omnipotens Deus occulta sua & immensa sapientia ac benignitate non omnes easdemque herbas & plantas in unum idemque plantavit locum, sed unam in hunc, alteram in illum collocavit, quae rursus inuicem tantum ratione figurae, quam ratione coloris, odoris, saporis & effectus sunt distinctae. Vna enim prae altera vel alios habet flores, vel alia possidet folia, vel alios profert fructus & semina, vel aliis gaudet radicibus, id quod animaduertimus, si prata, si agros, si sylvas et si hortos exspatiamur. Benignissimus autem Creator ex nulla alia id fecit causa, quam ut haec omnia hominibus, in eorum usum alias condita, in hac vel illa necessitate inseruiant. Plantas exoticas & quae in quatuor mundi crescunt plagis non attingam, dum hic vel illic deprehenditur herba in hac vel illa necessitate utilis atque praecipuis accommodata. Exempli loco sumam Lignum Guojaci & Radicem Chinae, quae duae species inueniuntur in India & Sicilia, ubi morbus regnat neapolitanus hodie veneris dictus. Nonne in hoc adfectu aliisque impuritatibus sanguinis sint optima remedia sanguinem depurantia? Quin-

PRAEFATIO.

quina & Schaccavilla duae arbores in regione crescunt peruuiana, ubi febres variae praesertim intermittentes sunt quasi endemiae. Nonne in ejusmodi morbis egregia sint medicamenta antifebrilia? Et Coclearia copiose & quasi sylvestris reperitur in Belgia, ubi scorbutus homines frequentius torquet atque adfligit. Nonne scorbuticorum sit solatium & sic porro? id quod B. D. Abr. Vater in Progr. de Incrementis artis medicae ex remediis exoticis nouiter detectis expectandis aliique optime pertractarunt. Sed tantum illas plantas, quae in Germaniae locis hinc inde crescunt allegabo, & hic vel illic eo progerminant, ut huic prae altero sint utiliores magisque necessariae. Inter peculiare plantas etiam refertur PIMPINELLA NIGRA, quam in praesenti tractatione contemplabor & ideo peculiarem nomino, quia non ubique, sed in peculiaribus inuenitur locis & quae quamplurimas herbas vi & efficacitate in diuersis peculiaribusque adfectibus peculiariter praecedat. Ast cum parum vel nihil de illa in autoribus exstet botanicis, ego autem longo temporis usu utilitatem ejus in praxi medica perceperim, hanc in hoc scripto B. L. communicabo & ita totam hujus nobilissimae plantae naturam, essentiam, principia constitutiua atque usum pertractabo. Scriptum hocce ut benigne accipiat & leuiter reprehendat B. L. amice rogatur. Interea Deo ter optimo terque maximo pro planta hac optima sit laus, honor & gloria sempiterna.

§. 1.

In hac tractatione botanico-medica *Pimpinellam Nigram* vilem quidem & multis adhuc ignotam plantam considero, quae autem praestantioris & magnificae virtutis & effectus est, & digna, ut publice notetur, id quod iam iam in selectis medico-Francofurtensibus cis Viadrum editis paucis indicaui, ubi aliqua de hac planta & quidem Tom. II. vol. IV. obseruat. IV. p. 307. & Tom. IV. vol. V. obseruat. IV. p. 370. incidenter proposui & duos casus notabiles, vnum de Hydropico, alterum de Eresypelate suppurato & exulcerato feliciter hac sanatos simul inserui. Quippe nullus autorum, nisi *Zornius* in Botanologia, *Tourneiserus* in historia plantarum, *Elsbolzius* in destillatoria curiosa & *Purmannus* in chirurgia illius breuibus meminerunt atque commendarunt, quem usum autem, nescio, qua causa haecenus neglectum & quasi obsoletum factum iterum patefaciam.

§. 2.

Mos est inter optimos quosque & celeberrimos rei herbariae scriptores, ut quando plantae cuiusdam paulo vberiorum explicationem instituere secum constituerunt, initio statim onomatologiae rationem habendam esse existiment. Quod quidem institutum licet circa exteriorem tantummodo rei corticem versetur, eo minus tamen videtur negligendum, quo plus exinde utilitatis in ipsam realem tractationem redundare potest. Quam ob causam a praesentis meditationis botanicae scopo alienum

num esse haud facile quisquam iudicabit, si quanta id quidem breuitate fieri poterit Pimpinellae *ὄνομασία* generalem prius indicauero, quam ad plantae huius naturam, vires vsunque medicum rimanda me accinxero. Quod itaque onomatologiam Pimpinellae attinet, illa a latinis nominatur Pimpinella nigra pro differentia albae, vt infra pluribus proferam. Verbum Pimpinellae in genere est latinum & deriuatur a bis & pendeo, siue penna, quasi dicas bipennula, quae denominatio deducitur a foliorum structura, quam pimpinella habet, quia duo folia recta e regione pendent, seu folia in vtroque latere sunt instar pennae, vid. *Seckers Einleitung in die Botanik 2 Theil.* pag. 410. Et *Petr. Andr. Matthiolus* in Apolog. ad Amat. Lusitan. p. 34. scribit: Haec nobis pimpinella vocata iunceis constat cauliculis foliis vtrinque pinnatis siue a bipinnitis cauliculis, vnde postea corrupta appellatione Pimpinella est vocata. Falso autem vti citatus autor vltterius sentit pimpinella nominatur eo, quod odore sit citruli. quem Hispani pipinum vocant, id quod Amatus Lusitanus vult. Ast cum nullo citruli odore vel sapore sit praedita, cur Amati sententiam probem non video. Alii appellant Pampinulam siue Pampinellam & deriuant a verbo substant. pampinus, qui dicitur tener frontosusque in vite coliculus, quia pimpinellae coliculi siue teneres ramusculi pampinorum similitudinem imitantur & instar pampinorum pendent vti in vite. Alii vocant Pipernellam & deducunt a radice acris, quae instar piperis acrem habet saporem. Hinc non inepte etiam nominatur piper germanicum, quia gustu & viribus piperi respondet. vid. *Iob. Raii. Histor. plantar.* & *Iob. Christ. Buxbaumii Enumerat. plantar.* p. 261. Alii etiam cognominant Bibenellam & abducunt a verbo bibere, quia radix ejus acris efficit bibacitatem, dum bibaces, si illam radicem masticant, eo melius bibere possunt. Germanice dicitur *Bibenelle, Pimpenelle, Psefferwurz.* Sed cum latina pimpinellae denominatio in officinis praeprimis vsitata diuque recepta sit, reliquae a contrario inusitatae & corruptae mihi videantur, prior etiam prae posterioribus melior ac conuenientior censetur. vid. *D. Heimwich* diff.

diff. Altorf. habita de pimpinella alba & D. Hertii Prof. Giesfens. diff. de pimpinella saxifraga.

§. 3.

A botanicis recentioribus *Tournefortio* nempe aliisque salutaratur *Tragoselinum*, quod est verbum graecum compositum τὸ τραγοσέλιον & deriuatur a verbo substant: ὁ τράγος hircus & substant: τὸ σέλιον apium; hinc dicitur Apium hircinum ad differentiam aliorum generum Apii, vt τῆ ἀγρίοσελίνῃ apii sylvestris, τῆ ἐλεοσελίνῃ apii palustris, τῆ πιποσελίνῃ apii satiui, τῆ ὄρεοσελίνῃ apii montani & τῆ πετροσελίνῃ apii petraei seu petroselinii optime adnotante *Petr. And. Matthiolo* in comment. ad Dioscorid. oper. p. 564. Eo enim *Tragoselinum* seu Apium hircinum appellatur, quia herba haec vel hircis cibus est suauissimus, vel folia illius autumnno odorem habent hircinum. Hinc nonnulli vt *Manardus* Ferrariensis, quia folia eius odorem spargunt, vt folia petroselinii grauem, nominant petroselinum hircinum; sed falsum est, dum apium macedonicum saxatile cum illa herba confundunt. Ab aliquot autoribus, vt *Ioh. Schroedero* in *The-saur. pharmac. chymic.* p. 1014. & *Dodonaeo* in lib. I. de purgant. P. 1. p. 496. scribitur τὸ τραγοζέλιον, vbi σ mutatur in ζ per anthesin & dialectum atticam. Alii etiam scribunt τὸ τραχοσέλιον per χ. & deriuant ab adiectiuo graeco ὁ τραχὺς asper, scaber, salebrosus, agrestis & τὸ σέλιον apium & ita nominant Apium petraeum, Petrapium, quia in locis asperis, scabris, salebrosis & agrestibus crescit. vid. *Ioh. Scapulae* Lexicon graeco latinum. Ast cum denominatio τῆ τραγοσέλινης per γ. apud botanicos & graecos diu recepta fit, quam illa per χ. prior quoque retinetur, quamuis posterior locum accuratius indicet natalem. Alias pimpinella saxifraga hircina & petrafindula a quibusdam vt *Casp. Baubino* in *Pinac. Car. Clusio* in *histor. stirp. Contr. Gesnero* in *hort. germ.* & *Dodonaeo* in *histor. stirp.* appellatur & quidem eo, quia in locis non modo crescit saxosis, sed & petra seu calculos findit & pellit. Sed a saxifraga alba verna discrepat tam ratione florum, qui in illa sunt pentapetali regulares in pim-pi-nel-

nella e contrario saxifraga dicta pentapetali irregulares & umbellati, quam ratione radicum, quae in hac sunt perfectae & fibrosae, in illa autem bulbosae & quasi diffractae. Cognomentum enim saxifrae pimpinellae hanc ob rationem a Medicis & Botanicis est additum, quia haec planta in locis crescit saxosis & calculum pellendi habet vim atque effectum, id quod optime adnotat *Petr. Andr. Matthiolus* in comment. ad oper. *Dioscorid.* lib. IV. c. 695. dum scribit: „Coeterum sunt & alia herbarum genera, quae sub saxifrae nomenclatione vulgaribus demonstrantur, nempe *Trichomanes*, *Adiantum*, *Asplenium*, *Filipendula*, *Maffiliense Sefeli*, *Pimpinella*, quae hircum redolet & aliae plures herbae, quae ideo saxifrae nomine insigniuntur, quod omnes urinam cieant & calculos frangant pellantque.“ A nonnullis, sed falso, vocatur *Tragium* alterum, ut a *Fab. Columna* in *Ecphras. plantarum*, quia folia ejus tempore autumnii hirci virus olent & exinde nomen *Tragii* adoptavit, sed hoc negat *Petr. Andr. Matthiolus* in comment. ad oper. *Dioscorid.* lib. IV. p. 728. dum scribit: „Adducor, ut ab iis plane dissentiam, qui putant *Tragium* hoc eam esse plantam, quam quidam *pimpinellam*, quidam vero ab odore saxifrae hircinam appellant.“ Nam *Tragium* est species exotica, quae in insula *Creta* crescit & ad frutices *lentisco* similes pertinet. *Plinius* l. 13. c. 21. ipsum fruticem *therebintho* similem reddidit & lib. 27. c. ult. idem *iunipero* assimilavit. Germanice alias vocatur *Steinewich*, *Bockspeterlein*. *Hier. Tragus* in lib. de stirp. de *pimpinellae* denominatione p. 167. ita scribit: *Hilff Gott, was hat diese gemeine Wurzel sich müssen leiden bey den Gelehrten, haben alle darüber gepimpelt und gepampelt, doch nie eigentlich dargethan, wie sie bey den Alten heißt, oder was es sey. Einer nennet sie Bibinellam, der andere Pimpinellam, Pampinellam, Pampinulam, Bipennulam, der andere Petrasindulam und Saxifragiam & coet.*

§. 4.

Haecce autem omnia quae iam iam dicta sunt nomenclaturam *pimpinellae* generalem modo tangunt, nunc scopus meditati-

rationis nostrae botanico - medicae requirit, vt ad plantam illam, de qua agimus nos conuertamus illiusque denominationem consideremus specialem, & videamus quo nomine illam designent botanici. Vocatur ergo pimpinella nigra; A D. *Laur. Heistero* in Enum. plantar. hort. Acad. Jul. p. 12. & 15. nuncupatur Pimpinella radice nigra & Tragofelinum radice nigra A D. *Iohrenio* in Hodego botan. & D. *Carl. Aug. de Bergen* in Flor. Francofurt. p. 180. appellatur Tragofelinum coeruleum radice succum coeruleum fundente. A veteribus botanicis secundum *Lonicerum*, *Dioscoridem* & *Cordum* denominatur *Caucalis* seu pimpinella hirsuta item *Daucus selinoides* seu *pastinaca gallica*. A *Val. Cordo* nominatur etiam *Daucus cyanopus* vid. *Casp. Baubin.* Pinac. germanice appellatur *schwarze Bibinelle*, *Blauwurzel* & vulgo seu corrupte ab incolis *Marchiae* *Sau*, *Bibenelle*. Istaes autem denominationes praesertim priores partim a colore, partim ab essentia radice vel externae vel internae proueniunt, dum radix eius extrinsecus fibrosa est coloreque obscure fusco & per exsiccationem nigro praedita, hinc pro differentia pimpinellae albae cuius radix extus flaua & intus alba accepit cognomen radice nigrae. Et cum nostra planta intrinsecus succo coeruleo seu instar cyani abundet, qui mediante destillatione per alembicum aquam non modo saphirinam, sed & oleum instar chamomillae coeruleum transmittit & ad aquas vitae coeruleo colore gratissimo tingendas a destillatoribus & tabernariis Francofurtensibus vsurpatur cognomentum hocce Tragofelini coerulei seu Dauci cyanopi *Blauwurzel* ideo est nacta, licet ad genera Dauci, vt in differentia monstrabitur haud pertineat. An autem sit esca suum, an plebs nomen in *Marchia* corrupuerit, quia *Sau*, *Bibenelle* dicitur, adhuc est inquirendum?

§. 5.

Quid autem frequentius est in botanicis, quam plantas videre vno nomine gaudentes diuersam tamen faciem, si non quoad totum, saltem quoad partem referentes. Hinc multum interest

differentiam plantarum in materiae medicae selectu probe nosse, ne quid pro quo, falsum pro vero accipiamus & simplicia eodem nomine gaudentes pro iisdem habeamus. Attamen cum passim idem nomen pimpinellae nigrae aliis quoque tribuatur plantis, illas hoc loco memorare consultum est. Differentiam itaque pimpinellae nigrae quod refert, veteres botanici, uti superius diximus, sub illa intelligunt Daucum sylvestrem quem selinoidem appellarunt, item pastinacam gallicam, quia pimpinella radicem habet nigram & Daucus seu pastinaca gallica atro-rubentem. Sed ab utrisque differt tam ratione generis, quam ratione speciei. Quippe Daucus sylvestris & Pastinaca gallica sunt species Staphylini, quod recentiores botanici praeprimis *D. Car. Aug. de Bergen* in *Fl. Francof.* p. 185. staphylinum quartum nominat. Accedit & hoc quod Daucus & Pastinaca gallica seu Staphylinum quartum radicem possideat atro-rubentem, pimpinella e contrario nigra nigram atque coeruleam contineat. Cognomentum autem selinoides idem est ac selinum siue apium, quod est planta sui generis. Nonnulli etiam antiquorum botanicorum pro pimpinella nigra agnouerunt *Caucalin*, quam ob radicem hirsutam pimpinellam hirsutam vocarunt. Sed illa iterum vel quoad genus, vel quoad speciem a planta nostra longe distat, dum est species chaerophylli seu Myrrhidis sylvestris, quae quamquam radicem habet hirsutam, attamen non uti pimpinella nigra nigram, sed albam. Aliquot priscorum medicorum pro pimpinella nigra ob radicem nigram sumunt quoque *Seseli pratense*, quod alii etiam botanici *Cervariam* nominant. Sed tam genere quam specie a pimpinella differt & est oreoselinum apii folio. Nam licet radice nigra sit praedita, attamen hoc gaudet modo quoad externam non quoad internam ut pimpinella nigra faciem. An potius ille celeberrimus geranus *D. Thomas Reinesius* in peculiari scripto germanico, quod sub titulo *consilium pestis prophylacticum* edidit oder *Rath und Bericht was männiglich bey 1560 grassirender Pestseuche sich vor derselben zu bewahren auf gnädigen Befehl des Hochgebohrnen Herrn Heinrich des Jüngern Römischen Kayserl. Raths für die Herrschaft Gera* verfertiget und gedruckt zu Gera

Gera 1625. cui additum est auctarium ad studiosos botanices de radícula Elsenich Elsenichium seu oelnizium, quod alii Daucum palustrem, seu pimpinellam aquaticam vocant, sub pimpinella nigra intelligat, adhuc inquirendum est, dum hoc non tantum in oppido Voitlandiae oelnizio dicto, sed & praeprimis in Pomerania Marchia vicinisque locis inuenitur & a *Matthaeo Flacco* Physico Berolinensi in pestilentia commendatur, vbi ille autor in tract. german. de peste ao. 1565. edito part. II. c. 13. ita scribit: Die Wurzel welche etliche allhier Elserick heißen, ist bewährt von vielen Sterben, und zu Berlin wohl bekannt. Attamen credo, hoc pertinere ad species Apiorum palustrium siue Eleoselinorum. Et quamuis hoc cum pimpinella nigra floribus & foliis concurrat, cum radice tamen minime conuenit, dum Apium palustre seu Eleoselinum non vti Pimpinella nigra radicem habet nigram, sed albam, quae lactescit & apud botanicos ad species *Thyffelii* pertinet. Accedit & hoc, quod neque *Thomas Reinesius*, neque *Matthaeus Flaccus* radicem hancce quoad colorem accurate descripserint. Interea laudandi sunt hi duo Medici, vt illius fecerint mentionem, quod vltcrius a botanicis indagandum esse iudicamus. Tandem Pimpinella nigra differt a Pimpinella sanguisorba tam genere, quam specie. Foliis quidem & radice rufa aliquo modo cum nigra conuenit, hinc & *D. Laur. Heisterus* Prof. Helmstad. in Indice plant. horti academ. Iulian. no. 4. p. 12. hanc nominat Pimpinellam radice nigra folio sanguisorbae, sed tam ratione floris, quam ratione radicis a nostra pimpinella longe discedit, dum flores sanguisorbae sunt monopetali regulares & iuxta quosdam tetrapetali radixque ejus existit rufa, flores e contrario pimpinellae nigrae sunt pentapetali irregulares & umbellati. Specialiter autem pimpinella nigra ratione radicis quoad colorem differt a pimpinella alba. Nam sicut alba externe flauam & interne albam possidet radicem, ita nigra extus nigra & intus coerulea gaudet, id quod iamiam superius indicauimus. Vtraeque quoque differunt ratione loci natalis, dum alba vbique & in diuersis, nigra ex aduerso in certis crescit locis. Et quamquam ratione flo-

rum & foliorum inuicem aequales, attamen folia pimpinellae nigrae obscure sunt viridia & splendentia. Imo ratione saporis & odoris nigra differt ab alba, dum haec acrioris, illa e contrario mitioris saporis est odorisue suauioris. Duae dantur Pimpinellae nigrae species vel major vel minor vti alba, quam differentiam nullus botanicorum praeter B. D. *Andr. Ottom. Goelicke* & D. *Ant. Phil. Queitsch* medicos duos Francofurti cis Viadr. celeberrimos, cum quibus commercium litterarium circa hanc plantam institutum adnotarunt, utiliterae & responsiones hinc & illinc eo transmissae id testantur, quas infra indicabimus & adnectamus.

§. 6.

Peracta sic nominis euolutione ad ipsam nunc pimpinellae nigrae faciem suis quod dicitur coloribus depingendam accingimur. At vero ne absque ordine ac methodo negotium hoc suscipiamus, non inconsultum erit ab ipsa statim descriptione collectiua eaque characteristica ceu prima saltem delineatione accuratiori dehinc penicillo adumbranda id ipsum ordiri. Facilius id fit si ad flores & fructus seu semina primario respiciamus, hinc & ad reliquas plantae partes folia nimirum & radices, si illae haud sufficerent, adtendamus, vbi talia signa reperiuntur characteristica, quibus facile planta haec vel illa distinguere potest. Signa itaque pimpinellae nigrae quod spectat characteristica illa statim fiunt manifesta, si totam plantam tam quoad florem, quam quoad semen, folium & radicem examinamus & anatomicè consideramus, dum haec ad umbellatarum seu umbelliferarum pertinet classem. Quippe illa flore constat pentapetalo irregulari umbellato candido siue rosaceo umbellato, cuius calyx vniuersalis nullus peculiaris ex multis & latis foliis factus est, vti D. *Albert. de Haller* adnotauit, qui semina habet nuda, gemella solida striata parua & alis coronata, caulis autem illius ex foliis seu pinnis subrotundis laciniatis circumferratis varieque & multiformiter diuisis obscure virentibus & splendentibus formatus & radix eius e fibrillis prolixioribus extus fuscis & nigris,

gris, intus coeruleis succum coeruleum manantibus gustu mitioribus & odore suauioribus est conflata. Quid 1) flos pentapetalus irregularis umbellatus seu umbelliferus siue rosaceo umbellatus sit, botanici in scholis docent atque demonstrant. Quippe flos pentapetalus irregularis umbellatus secundum methodum Riuinianam est ille, cuius partes inaequali nexu cohaerent, qui quibus petalis vel foliolis reuera distinctis instructus & quasi aggregatus est, vbi plures flosculi vno receptaculo continentur, corollumque siue limbum vel auleum irregulare habent, & flos rosaceo umbellatus, vti *Tournefortius* describit, est ille, qui in orbem instar rosae est positus, vbi plures flosculi pentapetali rosacei pediculo insident & in capitula quaedam colliguntur, pediculis longioribus innixa. Et eiusmodi flore, vti omnes plantae umbelliferae sunt praeditae, ita praecipue pimpinella nigra gaudet, si folia & partes eius omnes accurate separamus. *Clar. D. D. Carl. Aug. de Bergen* in *Flor. Francof.* p. 180. hunc florem ita describit, dum dicit: quod sit umbella vniuersalis figura incerta. Quid 2) autem *Illust. ille D. Alb. de Haller* in *Flor. Jenens. Ruppian.* p. 286. per calycem vniuersalem nullum peculiarem intelligat, quem floribus pimpinellae generatim adsignat, id illustrat citatus autor *D. D. Carl. Aug. de Bergen* in *Flor. Francof.* dum l. c. inquit: Pimpinella nigra habet inuolucrum vniuersale nullum parziale polyphyllum & petala inaequalia secundum *Linnaeum*, Calyx enim quia *Riuino* perianthium & a *Linnaeo* inuolucrum nominatur, est pars floris posterior crassitudine quadam notabili a pediculo distincta. Hocce calyce quidem seu perianthio & inuolucro plantae non penitus carent umbelliferae, sed illo praeditae sunt, vt alii flores; at tamen ille non ita animaduertitur & crassitudine notabili distinguitur, quia quasi continuus est & ex multis paruis & latis constat foliis, qualis structura in Pimpinella nigra etiam obseruatur, vid. *D. Casp. Bosii* progr. de calyce *Tournefortii*. Sicut autem sola signa florum characteristica ad plenariam plantarum haud sufficiunt cognitionem, sed alii quoque characteres & quidem seminum seu fructuum simul in subsidium sunt vocandi,

quia omnes plantae suis gaudent seminibus, quae peculiari signantur caractere, ex quibus tota quanta est futura planta regeneratur, & in quibus eadem antehac delitescerat, quaeque reliquarum partium essentialium productioni inseruiunt, optime adnotante D. *Ant. Guil. Plazio* Prof. Lips. in progr. de plantarum seminibus; ita etiam id observandum est in pimpinella, quae semine etiam gaudet peculiari tale indicans signum, quale habent semina plantarum umbelliferarum. Quippe pimpinella possidet semen nudum solidum gemellum paruum striatum alisque coronatum. Quid per tale semen intelligatur, omnes norunt botanici. Semen enim nudum & solidum dicitur, quod pappo seu lanugine caret, durum est, neque capsulis siue pericarpis inclusum. Semen autem gemellum & paruum vocatur, ubi calyx floris in duo grana abit exigua. Et semen striatum alisque coronatum nuncupatur, quod strias & sulcos habet, in cuius apice sunt alae instar coronae, si microscopio observantur. Et semen ita signatum, uti omnes plantae umbellatae, ita etiam pimpinella possidet nigra. At non a flore & semine tantum, sed etiam a foliis plantarum notae desumuntur characteristicae, quia in non paucis plantis folia propter singularem figuram, dispositionem, structuram, texturam aliaque notabilia accidentia haud raro melius quam flores & semina exigua in conspectum prodeunt vid. D. *Laur. Heisteri* Prof. Helmst. diss. de Foliorum utilitate in constituendis plantarum generibus iisdemque facile cognoscendis. Tale autem signum characteristicum in pimpinella petitur a foliis pinnatis. Caulis enim illius siue prima pars plantae a botanicis virga dicta, si ineunte vere e radice emergit, initio habet parva foliola superius etiam tenuissima, quae tandem in folia laciniata seu pinnos varie & multiformiter diuisos, qui quasi repraesentant ferram, abeunt; *Petr. Andr. Matthiolus* in comment. ad oper. Dioscor. p. 729. folia pimpinellae ita describit, dum inquit; folia quae ad radicem sunt circumquaque solo procumbant, pluribus ex vno pediculo vtrinque emergentibus dissectis, per ambitum ferratis caule quadrangulari, sic interdum carui instar minutissime laciniantur. Excell. *Alb. de Haller* in Flor.

Flor. Ienens. Ruppian. p. 285. ita describit, dicens: Folia pimpinellae sunt oualia sanguisorbae similia varie & multiformiter diuisa. Et Clar. *Carl. Aug. de Bergen* in Flor. Francof. p. 180. haec folia nominat pinnos semilobatos subrotundos & circumseratos. Folia autem pinnata seu pennata & pinni apud botanicos sunt, vbi bina folia, vti iam superius dixi, e regione sibi ad idem quasi costae punctum opponuntur. Et ita quoque fabricata & figurata est, quoad folia pimpinella nigra. Quemadmodum tandem in plurimis plantis radices vtilitate & nobilitate flores & semina antecellunt, & signum plantarum praebent diagnosticum, ita quoque pimpinellae praesertim nigrae radix, quae colore nigro & coeruleo prae alba sese manifestat est attendenda, ex qua sumi potest praecipuum criterium. Haec enim radix constat ex longioribus non modo fibrillis, sed & parte digitali crassitudine aequali, quae extus colorem fuscum & nigrum & intus coeruleum succum coeruleum manantem habet. Et haec quoad colorem circumstantia est optimum pimpinellae nigrae indicans.

6 7

Sed hoc ipso inuitamur ad patriam & locum pimpinellae nigrae natalem. Vbi in genere praemittendum est, non videri in vno solo loco hancce crescere, quamuis pimpinella alba in plerisque aliis inueniatur. Locum enim illius quod adinet natalem, ille est in Marchia & quidem praeprius Francofurti cis Viadrum, vbi sponte olim *Ben denen Nunen* item *um der großen halben Stadt* largiter crescebat, optime obseruante D. *Carl. Aug. de Bergen* in Flor. Francof. Cum autem tabernarii & destillatores Francofurtenses illa ad suas vitae aquas colorandas hactenus vterentur, ea quantitate in dictis haud reperitur locis, sed a pharmacopolis colitur in hortis. Interim duobus vel tribus miliaribus a ciuitate distantibus nonnulli sunt pagi, in quibus copiose haec planta radicibus multis & indiuisis progerminat & adnotante D. *Ant. Phil. Queitschio* Medico Francofurtensi famigeratissimo, *Fürstenwaldae*, *Freyenwaldae* & in aliis

Borussiae crescit tractibus. Omnem quidem nauauerimus operam, an aliis in locis illa inueniatur, sed nullam deprehendimus, nisi circa Zwickauiam in Saxonia, ubi illam partitim vidimus. Quare aliorum potest transplantari, vti B. D. *Aug. Fr. Waltberus* Prof. Lips. & D. *Laur. Heisterus* Professor Helmstadiensis celeberrimus in hortis suis botanicis experimentum fecere & plantam hanc coluere. Et radice illius recenti & semine a B. D. *Andr. Ottom. Goelicke* Medico Francofurtensi olim acceptis in alueolum seminauimus atque plantauius, ex quibus plantas quamplurimas cum floribus & seminibus maturis acquisiuimus. Alias amat terram nigram & lutosam, quare in pratis, vineis, ageribus & aliis locis inuenitur incultis. B. D. *Ioh. Heinr. Schulzius* Prof. Hallens. in dissert. de Chamaemelo scribit §. 8. p. 19. Pimpinella coerulea per Marchiam frequentissima est, nullibi autem reperitur, nisi vel in coemeteriis vel istiusmodi locis, quo iumenta frequentius pelluntur a rusticis, quaeque ab iis copiosius stercoreantur. Semen, vt mox exurgat & prodeat, in locum versus austrum & a septentrione remotum est spargendum, postea radices adhuc tenerae autumnoinsequenti in locum versus septentrionem sunt transplantandae, vbi sese hac ratione optime propagant.

§. 8.

Vt vt autem vnique plantae suum anni & mensis tempus est proprium, quo flores emittit & producit, ita quoque pimpinella nigra tale habet. Tempus enim florendi quod concernit, illud est mensis Iunii & Iulii, vbi floribus albidis & quandoque aliquantulum rubescentibus prouenit, qui si flaccescentes decidunt tandem mense Augusti in semen abeunt. At enim vero quamquam tempus peculiare est plantis, quo flores proferunt, illi tamen non colliguntur, quia in medicina haud adhibentur, hinc radix eius, quae melior atque efficacior prae illis, certo tempore effoditur & colligitur, id quod fit mense Maii. Credimus nimirum omnino, maiorem succi vbertatem inueniri in radicibus, quae vere effodiuntur, quam autumnop-

licet

licet alii autumnum ad eruendas radices praeferant, optime sentiente *Petr. Andv. Matbiolo* in praefat. ad oper. Dioscorid. Radice hac dehinc e terra conuenienti tempore & ineunte vere eruta & ab immunditiis mundata in frustra discinditur & in loco umbroso optime exsiccat, qua ratione eius vis & efficacia diu conseruari potest.

§. 9.

Prius vero quam ad vsum pimpinellae nigrae varium specialius enarrandum accedamus, de principiis illius agendi seu particulis eandem constituentibus, a quibus agendi vis illa pendet earumque temperie & crasi, qualem nempe odor, color, sapor & chymia denique ipsa cognoscendam nobis exhibent tractabimus. Ex quibus ergo coagmentata nostra sit planta & quaenam eorundem reperiatur proportio indagandum erit. Quo autem eo felicius finem suum obtineat Medicus, omnia tam externa quam interna perscrutatur. Sic rimatur, quae in sensus cadunt, videt, quid color, odor & sapor cum ratione qualitatis & applicationis ad corpus humanum commonefaciant. Porro chymiam in subsidium trahit, eaque mediante disgregat particulas hoc vel illud constituentes, ex quibus & aliis praemissis suum deinceps formet ratiocinium. Quod itaque internam physicam mixtionem & principia pimpinellae nigrae respicit constitutiuam, planta illa & praesertim eius radix ex pluribus constat particulis oleoso-sulphureis, paucis salino-alcalinis & copiosis terrestribus, id quod prius ex odore suavi & colore nigrescente coeruleoque, posterius vero ex sapore dulci & aromatico miti est iudicandum. Oleosae enim & sulphureae partes ex aqua illa saphirina & oleo per alembicum transmissio eleganter instar chamomillae romanae coeruleo fiunt manifestae. Nam si spiritum vini radicibus infundas & destillando inde auoces spiritum saphirino elegante colore imbutum acquires, id quod *Iohannes Sigismundus Elsbolzius* in destillatoria curiosa c. 13. primus adnotauit. An semen huius plantae, si destillationi subiiceretur, etiam coeruleum sit

daturum oleum vix dubitamus; sed experiendi occasione destituti nihil pro certo affirmamus. Interea nondum legimus praeter haec duo vegetabilia chamaemelum & millefolium dari alia, quae oleum saphirinum largiuntur, vid. B. D. *Job. Heinv. Schulzii* Prof. Hallenf. diss. de Chamaemelo, & B. D. *Fr. Hofmanni* diss. de Millefolio. Si radix pimpinellae nigrae ulterius igne eliquatur chymico extracti oleoso-resinoso-sulphurei uncia semis, salinarum particularum drachmae tres terrestrium partium novem acquiruntur drachmae.

§. 10.

Declaratis ita sensibilibus praecipuis pimpinellae nigrae qualitatibus, nobis incumbet, ut antequam ad producta & composita ex eadem digrediamur, prius virtutes eius singulariter lustremus & ad facultates medicas explicandas progrediamur. Quippe qui aliquod compositum est facturus omnium simplicium pharmacorum vires nosse oportet, dum qui eas noverit, eis etiam, quae ab aliis composita sunt, recte utetur. Virtutes itaque & effectum huius plantae quod attingit, illa ob particulas oleoso-sulphureas & salino-alkalinas fixas balsamicam non solum possidet vim & efficaciam, sed & simul corruptionem refraenat putredinosam, dum sanguinem mundificat & impuras particulas ex humoribus separat perque vias ordinarias praesertim urinam & sudorem excernendo & eliminando evacuat. Praeterea ebullitiones & effervescentias sedando sanguinem demulcet & quasi edulcorat. Pro optimo itaque & securissimo remedio diuretico & diaphoretico ut & alexipharmaco, quod longe melius & mitius aliis stimulantibus salino-alkalino-volatilibus medicaminibus operatur planta haecce est censenda. Quare interne variis in adfectibus ut demulcens, resoluens & apophlegmatizans remedium deprehendimus egregium. Quippe mucum viscidum tam in capite praesertim sinibus cerebri stagnantem, quam in vasis pulmonum minimis subsistentem attenuando & resoluendo promouit. Hinc in coryza aliisque adfectibus catarrhalibus & pectoralibus, tussi & asthmae tam
humi-

humido quam sicco optime sese gessit. In odontalgia quoque symptomata acrimoniam illam sanguinis impuram in dentibus stagnantem & illorum nervos titillantem extemplo discussit, doloremque inde leniendo sedauit. In pathematibus porro rheumatico-artriticis & praecipue malo ischiadico & podagrigo, vt insigne leniens & sedans obseruauimus remedium. In morbis tandem feri & lymphae, vt achoribus infantum, scorbuto, scabie & primo luis venereae gradu tanquam mundificans sanguinem optimum inuenimus medicamentum, dum impuritates illas exsiccando & purificando sine noxa ex sanguine depulit miraque praestitit. Deinde in calculosis & nephriticis adfectibus vt specificum cum *Elsholzio* experti sumus medicamentum. Postea in morbis vterinis praesertim eorum impuritatibus & stagnationibus fluore nimirum albo & suppressione mensium, vt aperiens, & emmenagogum praeclarum adnotauimus remedium. Item in malo hysterico & hypochondriaco aliisque spasmodicis visceralibus v. g. colica tam simplici, quam haemorrhoidali, vt securum anodynum animaduertimus medicamentum. In statibus quoque subsistentibus dissoluendis & dissipandis praestanda praestitit. Ad appetitum excitandum & concoctionem primariam & secundariam adiuuandam suum plenarie contribuit. In morbis deinceps malignis & contagiosis, febribus nimirum putridis & exanthematicis v. g. variolis, morbillis, purpura & petechiis antidotum quasi fuit securissimum, dum omnem malignitatem & impuritatem e sanguine expulit, a corde depulit perque loca se- & excretoria praeprimis urinam & sudorem ablegauit. In grauidarum torminoso-flatulentis pathematibus & inde metuendo abortu vel aliis periculis mitigandis & sopiendis valet omissis aliis embryonum balsamis, aquis vitae mulierum, elixiriis vterinis aromaticis calidis carminatiuis, hinc etiam in doloribus nothis seu spuris partus paulo ante vel sub partu prodest & veros promouet. Ad secundinarum foetusque mortui exclusionem facilitandam commendatur. Ad fluxum lochiorum sine insigni exagitatione prope modum non contemnendi vsus est haec radix. Ultimo in tu-

moribus oedematoso-hydropicis praesertim anasarca, visceribus adhuc saluis, vt excellens & specificum vidimus remedium, dum serum in abdomine & pedibus stagnans resoluendo dissipauit, perque emunctoria consueta & necessaria deposuit viscerumque tonum labefactatum restituit. In gonorrhoea mundificandi, resoluendi ac expellendi, qua praedita est facultate, bene se gerit. Contra tremores artuum a mercurialibus medicaminibus ortos laudatur. In lue venerea mirum in modum extollitur laudibus, vt eam e fundamento curet, si per quatuor quinque vel sex septimanas pro gradu statuque morbi adhibeatur, coniuncto purgantium & sudoriferorum simul vsu. Quod haec radix sedatiua & anodyna virtute alteram vulgarem albam longe superet, clarum habemus testimonium D. *Goblii* in manu-duct. ad praxin clinic. Norimbergae edita.

§. II.

Lustrauimus iam nostrae plantae vsum internum, superest igitur, vt paucis tantummodo verbis agamus de vsu eius externo, cum satis etiam ille amplius sit. Nam sicut internus vsus admodum efficax existit, ita & externus plane egregius est, dum ob eadem principia balsamicamque lenem virtutem nervos irritatos placat, impuritatemue humorum purificat, tonum ad aequilibrium reducit & disunitas partes consolidat. Quippe in vulneribus ad sanguinem sistendum, in vlceribus antiquis manantibus ad ea exsiccanda & in adfectibus cancroideis fistulosis & venereis ad illos sanandos & depurandos cum fructu adhibetur. Egregiam quoque exserit efficaciam in tumoribus externis discutiendis inque pedum oedematibus atque erysipelaceis malis dissipandis. Imo decantatissima eius est vis in faucium vitiis & tam in simplicibus anginodeis, quam venereis vsurpatur adfectibus.

§. 12.

Cum hodie praecipue a Medico practico requiratur, vt non solum cito & tuto, sed etiam iucunde curet. Itaque omne
stu-

studium omnemque operam in eo collocare debet merito, ut
medicamenta quae vel cruda exhiberi non possunt, vel aegro-
tis ingrata & nauseosa existunt per praeparationem congruam
in iucundam formam redigat, atque ita palato gratiora & ad af-
sumtionem aptiora reddat. Et cum idem de pimpinella ni-
gra dicatur, quod nempe per se exhibita non aequè palato blan-
diatur, hinc consultum erit, illam uti ferax est qualitatum ra-
tione, ita & praeparationum copia superbientem iam inuestigare.
Vegetabilium quidem vsus in substantia a non paucis hodie re-
iicitur, cum putent, illa nauseosum obtinere saporem, dum
ob nimiam dosin nauseam excitant; At enim vero pimpinella
nostra nigra licet aliquo modo ob copiam, si in substantia adhi-
beatur, sit nauseosa, in pulueribus tamen praepriis tragaeis ra-
dix puluerisata vsurpari potest, ubi non ita excitat nauseam. Hinc
praeparanda & propinanda est ea sub forma Essentiae. Circa extra-
ctionem autem illius tenendum est, quod haec peculiari methodo
& enchiresi in furno chimico singulariter constructo sit praepa-
randa, nec simplex frumenti spiritus, uti in extractione Essentiae
pimpinellae albae sumendus, sed aliud penetrantius adfunden-
dum menstruum, ut partes oleosae sulphureae, quas nigra prae-
alba possidet, eo melius & citius eliciantur, cui extractioni fo-
lia quoque singulariter exsiccata & praeparata adiungimus &
ita essentiam saturatiorem & effectum praestantiorum inde acqui-
rimus. Interea folia & radix exsiccata in infuso theiformi & de-
coctis in diuersis cum fructu adhibetur morbis. Herba enim
illius tanquam infusum theiforme praesertim in grumis sangui-
nis post haemoptyses paroxysmum relictis resoluendis abster-
gendis & ad exitum disponendis, item in chronicis pectoris ad-
fectibus seroso-nempe mucidis stasibus laudatur. In decocto
cum radice sarsaparill. vsurpata herba & radix in gonorrhoea ex-
hibita bene se gessit. Radicem & herbam sub forma decocti cum
vino parati & per aliquot dies vsurpati in noxis a mercurialium
cum interno tum externo abusu in luis venereae curatione abortis
optimam & efficacissimam vidimus. In calculo ad frangendum
illum & expellendum commendatur herba sub infuso. Si her-

ba & radix decoquitur & sub gargarismatibus vsurpatur, egregiae sunt duae illae species in faucium vitiis. Aqua etiam illa coerulea destillata vehiculi loco, vt in ea lithonriptica medicamenta diluantur & porrigantur ad calculum pellendum adhibetur. Oleum illud saphirinum vt anodynum in doloribus pleuriticis sopiendis laudatur. Aqua tandem illa vitae saphirina vt optimum carminatiuum a Francofurtensibus bibitur. Exterae vero vel Essentiam praepreparatam cum Essentia Myrrhae & Balsamo Peruuiano commixtam in vulneribus & vlceribus depurandis vel folia & radices eiusdem sub speciebus discutientibus & resoluentibus in forma sacculorum ad tumores dissipandos cum euphoria exhibuimus. At maxime decet proportionem nec in excessu nec in defectu peccantem semper seruare.

§. 13.

Quid pimpinella nigra in morbis efficiat & praestet tam interne, quam externe sequentes casus in praxi medica adnotati & obseruati id attestantur, quos iam nunc recensebo.

CASUS I.

De Achoribus & Tinea.

Puella IV. annorum, cacochymica ob immunditiam & negligentiam matris achoribus & tinea laborabat vehementi, ita vt totum non solum caput: sed & frontem, nucham & collum occuparet. Ego in consilium vocatus, dedi Essentiam pimpinellae nigrae saturatam largiter in die sumendam, cui etiam adiunxi laxantia lenia & vnguentum ex Vngt. Rosac. Nicotian. pulu. rad. Pimpin. nigr. & ol. tart. per deliqu. concinnatum quae medicamina tandem cum successu & absque noxa sanarunt & exsiccarunt achores atque tineam.

CASUS II.

De Eresypelate suppurato & exulcerato.

Sutor XXXV. annorum sanguineo-phlegmaticus & constitutionis corporis carnosae eresypelate frequentius in pede sinistro

nistro est correptus, & cum externe ineptis tractaret remediis, illud mutabatur in vlcus, quod iterum consolidatum varia symptomata catarrhalia & ophthalmica inde produxit, ita vt per semestre & ultra valetudinarius factus sit. Morder tandem illum in pedem sinistrum canis rabidus, id quod inflammationem erysipelaceam recrudescit & febrim post se trahit pleuritico-catarrhalem. Variis quidem medicaminibus vsus empiricis tam externis, quam internis pathemata paululum lenat, sed non sanat. Hinc ea omnia lipothymia sequitur, dolor & inflammatio pedis exasperatur, & motus febriles augentur. Cataplasmate tandem emolliente vtitur, quod circa suram facit abscessum, ita vt ex illo aperto materia purulenta ad mensuram semis egrediatur & ita vlcus manans foetidum per aliquot temporis spatium efformet. Ego consultus pimpinellam nigram interne & externe tam in substantia & puluere, quam in Essentia ad purificandum sanguinem adhibui, quae etiam omnia pathemata interna profligauit, vlcus mundificauit & consolidauit & ita pedem in integrum statum restituit.

CASUS III.

De Arthritide vaga.

Mulier XLII. annorum sanguineo-phlegmatica & plethorica, ob praematuram mensium cessationem venae sectionem neglectam & vitam sedentariam in varia incidit pathemata vel hysterica, vel febrilia & catarrhalia, quibus sese adiunxerunt arthritis vaga & haemoptysis, quod prius aegrotam ita vexauit, vt spasmodici dolores vel in artubus superioribus vel in inferioribus, vt capite, nucha, brachiis, manibus & pedibus circumuagerentur. Ego in consilium adhibitus praeter potionem ex aquis destillatis diapnoicis puluere succin. praeparat. antimon. diaphor. & puluere rad. Pimpin. nigr. praeparatam & syr. Cort. aurant. edulcoratam, Essent. quoque Pimpin. nigr. diligenter fumendam praescripsi. Quibus postea aliquot hebdomadibus aegrotam sanauit & motus spasticos vagantes sedauit, vt penitus slerent.

CASUS

CASUS IV.

De Malo Ischiadico.

Litteratus vir LXXIV. annorum sanguineo - phlegmaticus & corporis habitus spongiosi & carnosii vitae sedentariae & diaetae lautae deditus alias haemorrhoidarius, ob venae sectionem neglectam & alias solitam in malum incidit ischiadicum, cui haemorrhoides coecae, tenesmus, obstructio alui, ruffis & motus febriles sese adfociarunt. Ego consultus dedi Essentiam pimpinellae nigrae, puluerem temperantem & anodynum externe autem dorso dolenti applicui Emplastrum ex Empl. saponat. camphor. Barbett. Galban. croc. Tacamah. & opio praeparatum & ita feliciter sanauit.

CASUS V.

De Malo Hysterico exacerbato cum abscessu in inguine.

Matrona LXVIII. annorum, temperamenti cholericomelancholici constitutionis corporis macilentae, ob praematuram mensium cessationem, infelix puerperium, moerorem & iracundiam pathematibus hystericis vehementibus in doloribus capitis, dorsi & lumborum cum cardialgia, angustia praecordiorum, vomitu, appetitu deprauato & fluore albo constantibus, per multos annos adfligebatur, quibus diuersa aut incassum opposuit remedia. Meum tandem implorans consilium & auxilium, praeter alia Essentiam etiam Pimpin. nigr. cum Ess. castor. mixtam diligenter propinaui, quibus effeci, vt in latere sinistro circa regionem inguinalem tumor instar oui durus & dolorificus appareret. Qui cataplasmatibus & emplastris emollientibus tractatus & maturatus largam materiae copiam emisit, vt omnium pathematum hystericorum exoptatus factus sit finis.

CASUS VI.

De Catarrho suffocatiuo.

Sartor vir LI. annorum, sanguineo-melancholicus & plethoricus vehementibus doloribus spasmodico-arthriticis in brachio

chio dextro haftenus vexatus, medicamento externo illos aliquandiu sedauit. Natura quidem coryzam fluentem producebat, cum autem illa iterum regimine frigido impediretur, hanc catarrhus suffocatiuus & febris vehemens catarrhalis cum stertore & rauedine consequitur, ita vt omnem aerem in respirando adimeret. Ego in consilium vocatus, Essent. Pimpin. nigr. frequentius sumendam, infusum theiforme ex fol. & rad. Pimpin. nigr. & flor. arnic. paratum diligentius sorbendum & gargarisma ex flor. Malu. Rosar. rubr. Salu. rad. & fol. Pimpin. nigr. & Mell. Rosar. saepius injiciendam adhibui. Quibus medicaminibus aegrotum intra tres septimanas feliciter restitui, ita vt sanus perfecte sit ac saluus.

CASUS VII.

De Hydropē anasarca.

Literatus vir LXVIII. annorum, cholericō-melancholicus, corpore macilentus, ob motum corporis alias suetum praesertim iuuenilibus annis sanus, ast ob vitam sedentariam haftenus peractam valetudinarius factus est. Quippe in tussim stomachalem & malum hypochondriacum incidit. Natura quidem haemorrhagia narium, sputo cruento & diarrhoea aequinoctiali quaesuit opem, sed impediuntur illae salubres excretiones medicamento quodam styptico & adstringente ab empirico commendato. Hoc statim post se trahit tumores pedum oedematosos, respirationem difficilem & tussim vehementem. Tumores tandem ad femora vsque scrotum, manus & faciem progrediendo, hydrocelem non modo, sed & hydropem anasarcam cum siti, appetitus defectu, obstructione alui, suppressione vrinæ & febre lenta progenerant. Ego in consilium accersitus Essent. Pimpin. nigr. cum TR. ꝑii tartarifat mixtam, nec non puluerem ex Rad. Pimpin. nigr. Vincetox. & Rhabarb. praeparatum imo externe sacculos ex rad. & fol. Pimpin. nigr. aliisque herbis discutientibus consarcinatos frequenter calide vsurpandos commendaui, quibus non solum vrinam & sudorem prolificui,

D

sed

sed & hydrocelen & hydropem ex partibus superioribus dissipavi & ita aegro sanitatem reddidi atque restitui.

CASUS VIII.

De Testiculo venereo.

Pedisequus quidam vir XXXVI. annorum, sanguineo cholericus, constitutionis macilentae, vitae dissolutae & praesertim venereae deditus, ex coitu impuro gonorrhoeam nactus est malignam. Et cum hanc variis medicaminibus supprimeret adstringentibus, testiculum venereum magnum cum inflammatione feroti vehementi pro merce inde accepit; aeger meum quaerens auxilium, illi cataplasma emolliens ex herbis emollientibus & discutient. quibus folia & radix Pimpin. nigr. addita erant in lacte decoctum & testiculis inflammatis applicitum praescripsi, simulque Essentiam Pimpin. nigr. cum Bals. de Copaiua mixtam largius sumendam cum pilulis purgantibus interne ordinavi. Quae remedia testiculum inflammatum & tumefactum non modo discusserunt, sed & omnia symptomata feliciter depulerunt.

CASUS IX.

De Sterilitate ex fluore albo.

Mulier XXIV. annorum sanguineo cholericæ & plethorica, tribus annis iamiam nupta & adhuc sterilis, ob mensium irregularitatem & fluorem, quem aliquandiu passa est album, in pathemata simul incidit hysterica, quae mihi aperuit & hinc consilium meum imploravit. Ego praeter pilulas polychrestas Hallenses frequenter sumendas Essentiam Pimpinellae nigrae propinaui, simulque infusum theiforme ex rad. & foliis Pimpinellae nigrae confarcinatum adiunxi. Quibus effeci, ut non solum uterus purgaretur, menses in ordinem redigerentur, fluor albus depelleretur & foecunditas plenaria produceretur, cuius filii & filiae postea enixae sunt testes.

CASUS X.

De Variolis malignis confluentibus cum purpura alba.

Puer IV. annorum corporis habitus pleni in variolas incidit epidemice grassantes, cum quibus sese adsociant aestus, respiratio anxia, appetitus defectus, lassitudo membrorum atque delirium. Illis quarto die erumpentibus paruae admodum non modo, sed & copiosae efflorescunt, ita vt totam faciem, petus, dorsum, manus & pedes occupent. Ego consultus potionem diapnoico - temperantem praescripsi. Illis postea in suppurationem abeuntibus partim vbique confluunt, partim vesiculas magnas in manibus & pedibus generant. Cum autem suppuratio lente procederet, aliaque grauiora symptomata praepri- mis sitis, inquietudo, aestus & phantasiae accederent, ad suppurationem promouendam ordinavi Essentiam pimpinellae nigrae, qua tandem effeci, vt tam insigniter maturarent, quam feliciter exsiccarent. Purpura quidem alba his vltimo succedebat, sed nihil periculosi post se relinquebat. Cum simul vlcera manantia & exedentia ex copiosis variolis profunde suppurantibus & confluentibus in manibus essent ac pedibus, illa puluere externo ex radice & foliis pimpinellae nigrae, Gummi Myrrh. & Mastich. constante inspergendo penitus exsiccaui & sanaui.

CASUS XI.

De ulcere manante in genis & mento ex morbillis retrogredientibus.

Puer III. annorum alias robustus & hilaris morbillis corripitur epidemice grassantibus. Exanthemata quidem morbillo- sa optime efflorescebant, sed mox retrocedebant. Hisce deinde mox euanescentibus defluxiones catarrhales, tussim nempe siccam, colli stuporem paralytodem, lassitudinem membrorum, somnolentiam, ulcus manans & exedens in genis & mento cum febricula lenta & vrina nigra relinquebant. Ego in consilium vocatus Essentiam pimpin. nigr. quotidie ter sumendam

dam cum potione ex aquis destillatis diapnoicis puluere pimpin. nigr. oc. cancr. ppt. antimon. diaphoret. & syr. flor. Tunic. parata propinaui. Quibus effeci, vt non solum omnia cessarent symptomata, sed & vlcera manantia fierent sicca & vrina nigra mutaretur rursus in colorem citrinum cum plenaria euphoria.

CASUS XII.

De Eresypelate vago vesiculoso cum purpura alba.

Virgo XVIII. annorum sanguineo-cholerica & plethorica morbo quodam 1744. autumnio epidemice grassante eresypelate nempe vago vesiculoso dicto herum ziehende Blasenrose diuersos homines trucidante affligitur, quod sequenti ratione fuit manifestum. Ingens enim exoritur frigus, quod summus consequitur aestus, enormis cephalalgia, magna faciei inflatio & inflammatio, quibus non modo vesiculae cancroideae malignae ardorem & dolorem insignem producentes, sed & purpura alba succedebant. Postea inflatio & inflammatio in facie detumescebat, & vesiculae cum purpura instar squamarum decidebant. Porro collum, dorsum, brachia & pedes progrediendo eadem ratione, quam in facie & inflatione & inflammatione & vesiculis & purpura & ardore, & dolore & desquamatione occupabat & ita omnes artus circumvagabatur. Quibus accedebant anxia & difficilis respiratio, somni defectus, delirium, membrorum lassitudo, otalgia & linguae balbuties sitisque inexplebilis. In hoc miserrimo statu meum requiritur consilium & auxilium. Huic morbo ferme inaudito praeter medicamina temperantia & diapnoica praescribebam diligenter Essentiam pimpinellae nigrae; externe autem folia recentia Tiliae & pimpinellae, quae vltima inflammationem non solum & vesiculas malignas mitigabant & exsiccabant, sed & aegrotam intra viginti duarum dierum spatium restituebant & sanabant. Hac ratione etiam mulier simul curabatur.

CASUS XIII.**De Febre petechiali.**

Minister éphyppiarii iuuenis XX. annorum sanguineo-cho-
lericus & plethoricus commotionibus febrilibus 1745. vere
grassantibus, vt frigore, aestu, cephalalgia, lassitudine mem-
brorum, respiratione difficili, delirio & exanthematibus petechia-
libus constantibus corripiebatur. Ego vocatus in consilium
praeter potionem temperantem & diapnoicam ordinavi etiam
pimpinellam nigram tam in essentia, quam in infuso theiformi.
Quae medicamina illum habuerunt effectum, vt intra quatuor-
decim dies aegrotus subsequente haemorrhagia narium larga,
aluo fluida & sudore sufficienti mederetur.

CASUS XIV.**De Febre pleuritico - peripneumoniaca.**

Foemina XXXIX. annorum sanguineo - phlegmatica & ple-
thorica febre pleuritico-peripneumoniaca epidemice autumnis
1746. grassante afficitur, quae frigore, aestu, coryza, dolore
capitis & lateris dextri acuto, lassitudine & spasms membro-
rum, appetitus & somni defectu, angustia praecordiorum tus-
sique sicca apparuit. Die quarta sputum accedit cruentum
& symptomata cum inquietudine & phantasia corrupta sese
exasperant. Meum tandem expetens consilium, praeter potio-
nem temperantem & diapnoicam infusum theiforme hb. & ra-
dic. pimpin. nigr. & flor. Arnic. paratum cum Essent. pimpin. nigr.
diligenter propinabam. Quibus remediis effeci, vt intra vn-
decim dies haec omnia sudor lenis, expectoratio larga, ptyalis-
mus copiosus & purpura consequeretur & aegrota restitueretur.

CASUS XV.**De Coryza stagnante feliciter promotâ.**

Literatus vir LII. annorum temperamenti sanguineo - cho-
lerici vitae sedentariae ob studia & meditationes frequentes de-
ditus alias sanus. Cum ineunte vere 1756. ob tempestatem va-

riam vel calidam vel frigidam varii epidemici grassarentur morbi, praesertim tussis, coryza & febres catarrhales, ille etiam prioribus corripiebatur, ita vt tussi sicca & coryza subsistente vehementer affligeretur, quae dolorem capitis summum, temulentiam, respirationem anxiam & motus febriles circa vesperam praesertim post se trahebant. Ego consultus diligenter adhibui Essent. pimpin. nigr. singulis horis duabus in die sumendam. Infusum quoque theiforme ex rad. Glycyrrhiz. pimpin. nigr. fol. pimpin. flor. Tussilag. & Arnic. constans simul propinaui. Quibus remediis id peregi, vt non solum tussis aspera sedaretur, coryza copiosius promoueretur & in phlegmatorrhagiam quasi mutaretur, cum excreatione larga mucida & salina, sed & aeger plenarie renouaretur.

CASUS XVI.

De duobus calculosis feliciter sanatis.

Vnus est lanarius vir L. annorum sanguineo-cholericus macilentus, qui aliquandiu laborauit ischuria & doloribus lumborum spasmodicis, vomitu, febrilibusque commotionibus. Huic puluerem me consulto propinaui temperantem & anodynum, Essentiam quoque pimpin. nigr. sacculos externe exhib. Malu. flor. Sambuc. Chamom. vtr. fol. & rad. pimpin. nigr. paratos & ita aegrotum expulsis aliquot calculis cum vrina sabulosa feliciter sanauit.

Alter erat puerulus vnus & semis anni, ob suppressionem vrinae per quinque dies durantem in dolores vehementes spasmodicos, in inquietudine, commotionibus febrilibus constantibus incidebat, cui sese adlociarunt partium genitalium & abdominis intumescenciae. Huic interne Essent. pimpin. nigr. ad guttas duodecim & infusum theiforme ex rad. & fol. pimpin. nigr. paratum propinaui, externe autem herbam Parietar. & folia pimpin. nigrae in butyro frixas & regioni pubis calide applicitas ordinavi. Ex quibus remediis calculi non solum duo cum copiosa

vrina

vrina excernebantur, quorum vnum magnitudine pisi minoris adhuc sub naturalibus & curiosis conseruo, puerulum autem iterum sanitati restitui.

§. 14.

Sufficiant ergo hi casus medico-practici, qui plures desideret & de pimpinella nigra vltiorem cupiat vtilitatem & effectum, ille penitiorum instituat inquisitionem copiosioraque cum illa faciat experimenta, vbi exoptatum illius experietur finem.

Epistolae Francofurti cis Viadrum Pimpinellae nigrae causa transmissae, cum responsionibus hanc ob rationem ex illo loco acceptis, & ideo huic meditationi medico-botanicae adnexis.

EPISTOLA I.

ad B. D. *And. Ottom. Goelicke* Prof. Med. Francof.

VIR EXCELLENTISSIME &c.

Ignoscas mihi benigniter, vt ad Te scribam. Causa enim, quae me literas hasce ad Te exarandas impulit fuit planta, quae Pimpinella nigra seu coerulea nominatur. An illa Tibi nota sit, scire aueo, & vt me huius certiorum facias a Te etiam atque etiam peto. Plantam hanc in Borussiae locis & praesertim Francofurti cis Viadrum copiose crescere dicitur, cuius etiam *Zornius* in Botanologia p. 516. & *Blancardus* in Medicina breuibus iniecerunt mentionem. Illam externe nigram & interne coeruleam possidere radicem, folia obscure virentia & flores habere coeruleos perhibetur, & a botanicis Tragoselinum appellari narratur. Maiorem vim & effectum prae pimpin. alba in diuersis morbis exferere arbitratur & a Chirurgo quodam Schneebergensi & *Purmanno* in Chirurgia pro remedio specifico in lue venerea aestimatur & laudatur. Radix eius si per alembicum destillatur, aquam coeruleam transmittit & calculum pellere ab *Elsbolzio* in destillatoria curiosa c. 13. attestatur.

Veram

Veram huius plantae non modo descriptionem, sed & portionem, tam recentis quam exsiccatæ radicis, vt illam vel transplantare vel accuratius examinare possim a Te postularem, vt perspectum inde haberem, quidquid credit & sentit tam Chirurgus Schneebergensis, quam alii. Nam sicut benignissimus Deus contra omnes ferme & difficillimos morbos certas plantas creauit, ita quoque contra morbum venereum peculiare & efficaces condidit herbas, quamquam adhuc ignotas. Pimpinella quidem alba in hoc malo aliquid praestat, si ea in magna dosi & aliquandiu vsurpatur, attamen hoc malum radicatam non penitus tollit. Et credo, pimpinellam nigram copiosioribus praeditam esse particulis salino-incidentibus, quam albam & ideo prae illa maiores exferere vires praepriis apophlegmatizantes & mucum aliasque seri & lymphæ impuritates euacuare. Tuam ergo de hac re expecto sententiam. Interea vale, mihi que fauere perge, permanens

TUI

Vir Excellentissime

Dabam Geræ
d. 4 Iul. 1738.

obseruantissimus seruus

L. Iohannes Andreas Harnisch.

RESPONSIO.

L. Iohanni Andreae Harnisch Practico Gerano

S. P. D.

D. Andr. Ottom. Goelicke P. P.

Tibi, Vir Nobilissime, pro literis ad me scriptis maximas ago gratias. Quod pimpinellam concernit nigram, id quod de illa scripsisti verum est, quam quod verissimum, nempe

pe

pe quod illa olim hic loci in magna reperta fuerit quantitate. Ast cum destillatores Francofurtenses animaduernerent, radicem hanc si per alembicum destilletur, coeruleum suppeditare colorem, illa in tanta, quanta antea, copia ibi haud reperitur, sed a pharmacopolis colitur in hortis. Descriptionem quam Tu Vir Nobilissime de planta illa mihi suppeditasti in omni quidem re cum illa conuenit, exceptis floribus, qui non sunt coerulei, sed albi instar umbellae & hinc apud botanicos ad umbellatas referuntur plantas. Mitto ergo Tibi Vir Doctissime radicem non solum recentem, ut illam transplantes, sed & exsiccatam, ut cum illa in praxi experimenta instituas: Ad apophlegmatizantia remedia radicem hancce pertinere & hoc intuitu in primo luis venereae gradu quidquam praestare minime nego. An autem in secundo & tertio illius gradu aliquid solidi sit sperandum plane pleneque dubito. Attamen frequentibus & repetitis experimentis an cura eradicatiua hanc sequatur, committendum id esse firmissime credo. Vale interim Vir Clarissime & quem amicum Tibi selegisti porro eundem sincero adfectu prosequi ne cessa. Dabam Francofurti
cis Viadr. d. 12. Iul. 1738.

EPISTOLA II.

ad B. D. *And. Ott. Goelicke.*

VIR EXCELLENTISSIME &c.

Per litteras hasce Tibi indico, quod ex pimpin. nigra, quam mihi benigniter transmisisti Essentiam praeparauerim & in diuersis adfectibus cum fructu adhibuerim. Hanc quidem odore & sapore cum alba conuenire, sed non ita acrem, ut alba esse deprehendi. In doloribus dorsi spasmodicis a calculo prouenientibus & in fluore albo benigno opem quandam attulit, dum priores demulsit atque leniuit, posteriorem e contrario promouit & ita vterum ab impuritatibus depurauit. In malo hysterico insigne fuit solatium, dum illud sedauit &

E

miti-

mitigavit. Et in febribus catarrhalibus epidemice etiam grafsantibus adminiculum praebuit certissimum, dum illas excussit atque penitus depulit. Hanc radicem si plurem exsiccatam accipiam vltcrius examinabo. Vale & quantocyus rescribe, ero interim

TUI

Vir Excellentissime

Dabam Geræ

d. 2. Nov. 1739.

obedientissimus seruus

L. Johannes Andr. Harnisch.

RESPONSIO.

L. Johanni Andreae Harnisch Medico Gerano
salutem & amorem dicit

D. Andreas Ottomar Goelicke P. P. O.

De radice Pimpinellæ nigrae Vir Doctissime eaque exsiccata nihil mittere possum, quia pharmacopoli omnem ferme venundarunt & nullam reliquam habuerunt, hinc illa in posterum est differenda. Quodsi vltcrius cum hac institueres velis experimenta & Selectis medico Francofurtensibus illa inferere intendas, id vt derepente agas atque elaboras. Tibi, mi Clarissime Domine Licentiate, maxime commendo, alias sum sollicitus, vt alius in hac re Tibi praeueniat. Et vt memini, me aliquid de illa in Satyris medicis Silesiacis Tom. VII. legisse. Vale ergo Vir Nobilissime & me Tibi addictissimum amare perge. Scribebam Francofurti cis Viadrum d. 16. Nov. 1739.

EPISTO.

EPISTOLA III.

ad B. D. *And. Ottom. Goelicke*

VIR EXCELLENTISSIME &c.

Cum varia Vir Excellentissime cum pimpinella nigra ha-
tenus fecerim experimenta, exsiccata autem radix iam nunc
mihi deficiat, libram vnam vt mihi de hac remittas a Te pe-
to, quia illam accuratius explorandi meus animus, & casus
quosdam medico - practicos Selectis medicis Francofurtensi-
bus inferendi mea quoque voluntas est. Desidero simul radi-
ces aliquot recentes, vt transplantare possim, quia priores hye-
me praecedente gelu perierunt. Vale & vltiori fauore ac
beneuolentia me prosequi non desiste. Sum

TIBI

Vir Excellentissime

Dabam Geræ

d. 8. Febr. 1740.

officiosus

L. *Job. Andr. Harnisch*

RESPONSIO.

L. *Johanni Andreae Harnisch* Med. Gerano

S. P. D.

D. *Andr. Ottom. Goelicke* P. P. O.

Radicem desideratam Vir celeberrime pimpinellae nigrae
jam nunc mittere haud possum, quia pharmacopoea Gengi-
fensis, ex qua illam accepi, vendita & inuentario omnium in
illa contentorum etiam confecto alio tradita est possessori. Re-
centem autem plantam remittere multo minus nequeo, quia ob
intensum frigus & largam niuem, qua terra quasi obtegitur,
fossura illius vel difficilis, vel impossibilis est. Quare illam vt

postero expectes tempore tempestate eueniente clementi & temperata vltro Tibi promitto. Interim amare perge eum, qui Te amat serio, Tuisque conatibus omnia fausta apprecatur & felicia. Scribeb. Francofurti cis Viadr. d. 27. Febr. 1740.

EPISTOLA IV.

ad B. D. *Andr. Ottom. Goelicke.*

VIR EXCELLENTISSIME.

Miraberis, vnde a tribus ferme annis haeserit commercium litterarium olim crebrius cum Te frequentatum. Causa fuit tempus illud bellicosum hinc inde obuium, vbi inter arma haecenus maxime siluerunt studia. Sed magnum desiderium, quo flagro litteras Tuas Vir Excellentissime easque gratas iterum tam videndi quam ab illis profitendi, silentium hocce procrastinandi non permittit. Quare illas iamiam ad Te mitto & libras duas radicis pimpinellae nigrae exsiccatae mihi a Te expeo, vt experimenta rursus cum illa instituere possim. Semen quoque illius maturum ad seminandum simul expeo, vt videam, an in nostris crescat locis. Vale Fautorum optime, mihi que in posterum fauere perge. Sum

TIBI

Vir Excellentissime.

Dabam Geræ

d. 3 Jul. 1744.

in perpetuum obstrictus

L. *Job. Andr. Harnisch.*

RESPONSIO.

VIR PRAENOBILISSIME

Quum Dominus Professor *Goelicke* die 12. praeterlapsi mensis Iunii e vita migrauerit, eiusque relicta vidua litteras Tuas ad illum die 3. Jul. scriptas respondendas mihi tradiderit, iussa haec,

haec, quantum breuitas temporis permittit procurare etiam libenter volui. Vere aduentura insequentis anni & quidem mense Maii quod longissimum erit, si tempestas fauet, radicis pimpinellae nigrae portionem pro Te colligam, quia illa vere e terra effossa viribus superior est, quam illa autumnno eruta. Alias pimpinellae huius nigrae hircinae duae sunt species maior & minor, vti alba, quam differentiam nullus botanicorum adnotauit, licet hanc in alba obseruauerint & albam & nigram ab italica seu sanguisorba pimpinella bene distinxerint. Interea radix tam maior quam minor viribus & effectibus est aequalis. Semen desideratum, quod apposui, est de specie pimpinellae minoris quae copiosior crescit, quam maior. Vale interea cum Tuis ad votum atque fauorem veterem litterarum vltiori continuato commercio conserua, meque Tui obseruantissimum amare perge permanurus

TUI

Vir Praenobilissimae

Dabam Francofurti

cia Viadr. d. 17. Nov. 1744.

paratissimus

D. Ant. Philipp. Queitsch Med. Leg.

EPISTOLA V.

ad D. Ant. Phil. Queitsch Med. Francof.

VIR AMPLISSIME AC EXPERIENTISSIME &c.

Mors B. Domini Professoris *Goelicke* non leue mihi infligit vulnus, id quod maxime doleo & ferme ipsam mortem, si Deo placuerit, concupisco, dum virum non solum beneuolum & eruditum amisi, ex quo multa profeci, sed & magnam inde iacturam ob commercium litterarium passus sum, quod alias mihi insignem attulit vtilitatem. Ast litteris Tuis usque gratis

E 3

a Te

a Te praecedente autumnno acceptis iterum vigesco, praepriis cum ex illis perceperim, Te inceptum commercium litterarium continuaturum esse. Semen pimpinellae nigrae, quod mihi benigniter transmisisti, seminaui, sed non progeminavit & uti credo, illud vel sterile vel obsoletum esse. Quare foecundius mihi a Te expeto, ut ulterius inquirere possim huius plantae virtutes. Interea quem Tibi amicum selegisti, favore Tuo in posterum prosequere coeptumque commercium litterarium promouere strenue perge. Sum

TIBI

Vir Amplissime ac Experientissime

Scribeb. Gerae
d. 21. Feb. 1745.

quam maxime deditus seruus
Johannes Andreas Harnisch.

RESPONSIO.

L. *Johanni Andreae Harnisch* Medico Gerano.

S. P. D.

L. *Ant. Phil. Queitsch* Med. Leg. Francof.

Accepi demum Tuas Vir Nobilissime praeteritis nundinis Francofurtensibus ad me exaratas litteras. Gratissimae autem mihi fuerunt, cum constantem singularemque Tuum in me favorem & affectum perspexerim. Quare ad illas breui respondebo. Quod pimpinellam attinet nigram, mitto Tibi de illa aliud & quidem maturius semen, ut ulterius feminare possis. Et ut illud citius prodeat & melius vireat, sine Aprilis in locum ferendum est a septentrione remotum, & radicibus crassitudine fili linei productis autumnno in locum versus septentrionem positum, & quidem in terram nigram & pinguem, quam prae
reli-

reliquis amat haec planta transplantandae, vbi deinde optime propagantur. Interim vale & me vti strenue facis porro redamare ne cessa. Scribebam Francofurti cis Viadr. d. 9. Mart. 1745.

EPISTOLA VI.

ad D. *Ant. Phil. Queitsch* Med. Francof.

VIR CELEBERRIME &c.

Diu quod volui imo & debui tandem exsoluo. Causae autem diuturni mei silentii pene fuerunt occupationes tum domesticae, cum practicae, quibus quasi sum distractus. Accedit & hoc, quod fauore Tuo tam frequenter abuti neque aequum neque honestum reputauerim. Attamen nullus dubito, quin nouum hoc meum litterarum alloquium boni sis consulturus. De Pimpinella nigra id tantum refero, quantum haectenus in praxi medica de illa obseruauit. Quippe Essentiam illius in morbo isto ferme tam odioso, quam insanabili malo nempe hysterico vsurpauit, illamque egregiam & salubrem inuenit. Et quamuis illud non penitus euellerim, attamen aliquandiu levauerim, vt ad tempus siluerit. Radice exsiccata illius iterum deficiente libram vnam expectabo. Vale Fautorum colende meque dignum iudicabis amare perge permanurus

TUI

Vir celeberrime,

Dabam Gerae

d. 10. Febr. 1750.

fidelissimus seruus,

L. Iohannes Andreas Harnisch.

RESPON-

RESPONSIO.

L. *Johanni Andr. Harnisch* Medico Gerano

S. P. D.

D. *Ant. Phil. Queitsch* Med. Leg. Francof.

Maximopere miror Vir Nobilissime, responsoriarum Tuarum tarditatem, dum anni forsitan quinque iamiam effluxerunt, in quibus litteras Tuas gratas diuque exoptatas haud vidi. Et ab eo tempore quo illas videre mihi contigit, non tantum magni aestimaui, sed & litterario commercio Tecum iterum frui, calamum extemplo arripui, ut rescribam. Nam quo rariora eo cariora. De radice pimpinellae nigrae breuiter Tibi significo, illam in itineribus meis praxeos medicae ergo in diuersos tractus institutis praeprimis Freyenwaldae & Fürstenwaldae aliisque vicinis locis, quos nostri rhizotomi non obseruarunt deprehendisse, vbi copiose & quasi non partitae creuerunt. Quodsi Tibi Vir Nobilissime placeat foeminis rusticis committam, ut aliquot libras illius hoc vere pro Te colligant. Et sicut ipse illam iam inquisiui & spiritu vini infusam in flatibus subsistentibus dissoluendis & dissipandis praesertim autem in spasms visceralibus, ut colica & malo hypochondriaco optimam & efficacem vidi, ita quoque ad vltiorem inuestigationem eam colligam. Quod ut valeas, vir Nobilissime vale meque inter Tuos habere perge. Dabam Francofurti
cis Viadr. d. 24. Febr. 1750.

